

KARDOS DÓRA*

**Az időszerűség és közvetlenség elvének biztosítása
a tagállamokban párhuzamosan folyó büntetőeljárások
kapcsán**

Bevezetés

A napjainkra jelentősen átalakult társadalmi viszonyok, – jelen tanulmányt érintően elsősorban az Európai Unió tagállamai közötti szabad mozgás, és az egyre növekvő tendenciát mutató, más tagállamban történő munkavállalás – a büntetőeljárások lefolytatását nagymértékben befolyásolják, hiszen a nyomozati szakasztól kezdve jelentősen megnehezítik a jogbiztonság egyik alapvető pillérének az ésszerű határidőn belüli elbírálásnak való megfelelést. A határon átnyúló bűnözés és a több tagállamban egyidejűleg folyó büntetőeljárások kérdésköre kapcsán az Emberi Jogok Európai Bírósága (a továbbiakban: EJEB) és az Alkotmánybíróság gyakorlata tükrében egyre gyakrabban merül fel problémaként, hogy a terhelt eljárásban történő személyes részvétele, azaz a közvetlenség elve miként biztosítható.

Jelen tanulmány célja, hogy a terhelt ellen párhuzamosan, több tagállamban folyó büntetőeljárás kapcsán áttekintse az időszerűség és közvetlenség elvének egyidejű biztosítását eredményező hazai és uniós normákat. Ennek kapcsán kiemelt cél az eljárások indokolatlan elhúzódnásának megakadályozása, valamint, hogy ezen ügyek is a jogbiztonságnak megfelelően, ésszerű határidőn belül, lehetőség szerint költséghatékonyan fejeződjenek be. Mindehhez elengedhetetlenül szükséges a hazai eljárási szabályok mellett az uniós szabályozás, különösen a két- és többoldalú bűnügyi jogsegély egyezmények, szerződések ismerete. A fokozatosság elvének és az alapjogok tiszteletben tartása követelményének szem előtt tartásával a tisztességes eljárás fontosságát és szerepét igyekszem hangsúlyozni.

A tisztességes eljáráshoz való jog és részjogosítványai

Kiindulási alapként, elsődlegesen azt szükséges áttekinteni, hogy ezen elveknek mi is a tartalma. Magyarország Alaptörvény¹ XXVIII. cikk (1) bekezdése kimondja, hogy mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el. Az Alaptörvény összhangban áll Az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről, Rómában, 1950. november 4-én kelt

---

* PhD hallgató, Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola.

¹ Hatályba lépés: 2012. január 1.

Egyezmény és az ahhoz tartozó nyolc kiegészítő jegyzőkönyv kihirdetéséről² szóló 1993. évi XXXI. törvény 6. cikkével, mely a tisztességes tárgyaláshoz való jog kapcsán elvi éllal rögzíti, hogy mindenkinek joga van arra, hogy ügyét a törvény által létrehozott független és pártatlan bíróság tisztességesen, nyilvánosan és ésszerű időn belül tárgyalja, és hozzon határozatot polgári jogi jogai és kötelezettségei tárgyában, illetőleg az ellene felhozott büntetőjogi vádak megalapozottságát illetően. A tanulmány szempontjából itt szükséges felhívni a figyelmet az egyezményben foglalt további garanciálisan rögzített elvre, mely minden bűncselekménnyel gyanúsított személynek azon jogát emeli ki, hogy személyesen, vagy az általa választott védő segítségével védekezhessék, és ha nem állnak rendelkezésére eszközök védő díjazására, amennyiben az igazságszolgáltatás érdekei ezt követelik meg, hivatalból és ingyenesen rendeljenek ki számára ügyvédet.

Mind az Alaptörvény, mind az egyezmény egymással összhangban álló meghatározása szolgál kiindulási alapul az Alkotmánybíróság 2/2017. (II. 10.) AB határozatához. Az AB határozat szerint a bíróságoknak a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény 258. § (3) bekezdés e) pontjának alkalmazása során az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdéséből fakadó alkotmányos követelmény, hogy amennyiben a bíróság a terhelttel szemben alkalmazott büntetőjogi jogkövetkezmenyt az eljárás elhúzódása miatt enyhíti, akkor határozatának indokolása rögzítse az eljárás elhúzódásának a tényét, valamint azzal összefüggésben a büntetés enyhítését és az enyhítés mértékét. Az Alkotmánybíróság saját korábbi gyakorlata és az EJEB-nek esetjoga alapján annak megítéléséhez, hogy a támadott bírósági eljárás az ésszerű határidőn belüli elbíráláshoz való joggal összhangban áll-e, a következő alkotmányos szempontokat rögzíti. Kimondja, hogy az ésszerű határidőn belüli elbíráláshoz való jog a tisztességes eljáráshoz való jog egyik részjogosítványa. Ennek következtében ezen részjogosítvány vizsgálatakor egyszerre kell áttekinteni a bírósági eljárás egészét és egyes részelemeit annak érdekében, hogy az eljáró bíróságnak a vád ésszerű határidőn belüli elbírálására irányuló törekvése megállapítható legyen. Így tehát leszögezi, ha a bírósági eljárás cselekményeiből, magából a per történetéből arra lehet következtetni, hogy a bíróság nem tartotta szem előtt az ésszerű határidőn belüli elbírálás alaptörvényi követelményét, akkor az adott büntetőeljárás elhúzódása az eljárás időtartamától függetlenül megállapítható. Ezért tehát nem a büntetőeljárás időtartama, hanem az eljáró bíróságok azon erőfeszítése a mérvadó, amely a vádról a tisztességes eljárás követelményrendszerének szem előtt tartása mellett történő mielőbbi döntéshozatalt célozza. Így a büntetőeljárás időtartama – a büntetőeljárásra vonatkozó törvény betartása esetén is – akkor sérti az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdését, ha abban az eljáró bíróságoknak felróható indokolatlan tétlenségi időszakok tapasztalhatók és a büntetőper kirívó hosszát az ügy bonyolultsága sem indokolja. Végezetül kiemeli, hogy a bírói gyakorlat enyhítő körülményként veszi figyelembe az időmúlást és a büntetés kiszabása során értékeli. A büntetőeljárás elhúzódása azonban nem pusztán időmúlást vagy hosszú eljárást jelent, hanem felelősségi kérdés is. A határozatban foglaltak nyilvánvalóan az EJEB előtt folyó eljárások és hazánkkal szemben a bírósági eljárások elhúzódása miatti elmarasztalások okán nyilvánvaló követelmények fogalmazódnak meg, azonban álláspontom szerint a bíróságoknak ez idáig is indokolási kötelezettségük körébe tartozott az egyes súlyosító és enyhítő körülmények számba vétele és értékelése. Másrészt ahhoz, hogy az esetleges igazgatási hatáskörbe tartozó határidő mulasztások, írásba foglalási késedelmek körén túl milyen zsinórmértékkel lesz ellátva az „elbírálásra törekvés hiánya” és azt

---

² Kihirdetve: 1993. 04. 07.

ki állapítja meg, további alkotmányos aggályokat vet fel, mely szintén a tisztességes eljárás jogához tartozik.

E körben Dr. Salamon László alkotmánybíró határozathoz fűzött különvéleményében foglaltakkal messzemenőig egyetérttek. Salamon kimondja, hogy amennyiben a bíróságnak rögzítenie kell az enyhítés mértékét, amellyel a kiszabott büntetést vagy az intézkedést enyhítette, kérdésként merül fel, hogy ilyen levezetés előírása mennyiben egyeztethető össze a bírói indokolás szabadságával. Mivel a nemrég megjelent határozatot jelen tanulmány tárgyához kapcsolódónak ítélttem, arra kívántam rávilágítani, hogy az időszűrés tartalommal történő kitöltése és annak garanciái a bíróságokra nézve még a hazai gyakorlatban sem egységes³. A közvetlenség elve a terhelt személyes megjelenésének garanciája, a büntetőeljárás közvetlenségének főszabályként történő „sérthetlensége”, mely szintén a tisztességes eljárásához való jog része, ahogy az az alábbiakban részletesen kerül kifejtésre.

A külföldön, fogvatartásban lévő terhelt büntetőügye

A bevezetőben megfogalmazott jogelvek mentén a büntetőeljárás tárgyalási szakában, annak előkészítése során szembesült a bíróság azzal a problémával, hogy a vádiratból kitűnően az osztrák tagállamban az ott folyó büntetőeljárásban a hazai nyomozás megindulását követően azonos módszerrel elkövetett vagyoni elleni bűncselekmények miatt a terhelt előzetes letartóztatás kényszerintézkedés hatálya alatt áll, így fogvatartási helye nyilvánvalóan egy másik tagállam területén van. Az iratok tartalma szerint a vádirat benyújtása előtt a terhelttel szemben európai elfogatóparancs került kibocsátásra, mely alapján az ügyész Be. 532. §. (1) bekezdése szerinti távollétes eljárásra tett indítványt.

Kapcsolódó jogszabályi háttér

Az elkövetéskor és elbíráláskor hatályban lévő, Büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (a továbbiakban: Be.) 532. §⁴ (1)⁵ kimondja, ha a terhelt külföldön tartózkodik, és kiadatásának vagy az európai elfogatóparancs alapján történő átadásának nincs helye, illetve kiadatását vagy az európai elfogatóparancs alapján történő átadását megtagadták, és a büntetőeljárás átadására sem került sor, az ügyész a vádiratban indítványozhatja, hogy a tárgyalást a vádlott távollétében tartsák meg. A Be. alapján, a külföldön ismert helyen tartózkodó terhelttel szembeni eljárásra a távollévő terhelt elleni eljárás szabályait kell alkalmazni. Ennek kapcsán azonban az Alkotmánybíróság 166/2011. (XII. 20.) AB határozata azt rögzíti, hogy a tisztességes eljárás követelményének megfelelően a külföldön ismert helyen tartózkodó terhelt esetében is előírás a hatóságok számára, hogy minden intézkedést tegyenek meg a terhelt felkutatására. Ennek megfelelően meg kell kísérelni a nemzetközi jogsegély intézményeinek, a kiadatásnak, a büntetőeljárás átadásának, illetve az elfogatóparancs kibocsátásának az alkalmazását, és csak abban az esetben lehetett a terhelt távollétében lefolytatni az eljárást, ha ezek az intézkedések nem vezettek eredményre. A Be. fenti szakaszának 2017. január 1-től hatályba lépett módosítása (Be. 532. §⁶ (1)⁷ bekezdés) értelmében ha a

³ Ld. Juhász Imre, Dr. Szívós Mária, Dr. Balsai István, Dr. Dienes-Oehm Egon, Dr. Stumpf István alkotmánybíró különvéleménye. http://www.alkotmanybirosag.hu/letoltesek/abk_2017_04_alairt.pdf (2017. 03. 20.)

⁴ Megállapította: 2011. évi LXXXIX. törvény 21. §. Hatályos: 2011. VII. 13-tól. Ld. 2011. évi LXXXIX. törvény 27. § (2) bek.

⁵ Megállapította: 2011. évi CCI. törvény 167. § (13) bek. Hatályos: 2012. I. 1-től.

⁶ Megállapította: 2011. évi LXXXIX. törvény 21. §. Hatályos: 2011. VII. 13-tól. Ld. 2011. évi LXXXIX. törvény 27. § (2) bek.

⁷ Megállapította: 2016. évi CIII. törvény 50. §. Hatályos: 2017. I. 1-től.

terhelt külföldön ismert helyen tartózkodik, és külföldön fogvatartásban van, az ügyész a vádiratban indítványozhatja, hogy a tárgyalást a terhelt távollétében tartsák meg.

A fenti törvényhelyek értelmezése kapcsán az látható, – a most hatályos szabályozás által a terhelt külföldi fogvatartását konkrétan már megjelölve, – hogy a törvény lehetőséget biztosít az ügyésznek arra, hogy indítványozza a tárgyalás terhelt távollétében történő megtartását. Mind a konkrét ügyben korábban alkalmazandó, mind pedig az azóta módosított törvényhely alapján megállapítható, a törvény megengedi, hogy az ügyész ilyen indítványt tegyen, azaz adott esetben ettől függhet a terhelt azon joga, hogy a tárgyaláson megjelenjen. Természetesen ki kell emelni, hogy ezen ügyészi indítvány a perbíróságot nem köti, azonban azzal, hogy a törvény lehetővé teszi a közvetlenség elvének korlátozását, mely önmagában abszolút eljárási szabálysértést nem jelent, az időszerűség megtartása érdekében a könnyebb és nyilvánvalóan egyszerűbb irányba, a közvetlenség elvének korlátozása felé viheti az egész eljárást. Mint látható, a terhelt távollétében lefolytatott eljárás mind a hatályos büntetőeljárás törvénynek, mind az időszerűségi elveknek megfelel, azonban a nemzetközi jogszabályoknak történő megfelelése kétséges. Főként azon további szabályozás ismeretében, hogy a fogvatartásban lévő terhelt részére történő kézbesítés kapcsán az általánostól eltérő, külön szabályok alkalmazandók. Ennek értelmében a fogvatartásban lévő terheltnek minden hivatalos iratot meg kell küldeni, azonban nem közvetlenül.⁸ A kézbesítendő iratot kézbesítési íven és átirattal az IM Nemzetközi Jogi Főosztálynak kell magyar nyelven⁹ megküldeni, amely intézkedik a kézbesítésről. Ily módon a fogva lévő terhelt tudomást szerez a büntetőeljárás tárgyáról, és értesítés kapcsán az összes tárgyalási határnapról – mely értesítés esetleges szabályszerűtlensége a tárgyalás megtartásának akadálya lesz – amennyiben jelen kíván lenni a tárgyaláson, ezen joga miként áll szemben a fenti ügyészi jogosultsággal. Továbbmenve, álláspontom szerint a fent hivatkozott távollétes eljárás szabályai csak végső, ultima ratio eszközként alkalmazandók, mivel az alábbi határozatokban megfogalmazott elvekkel ellentétesek és nem felelnek meg a jogbiztonság követelményének:

A Tanács 2009. november 30-i 2009/948/IB számú, a joghatóság gyakorlásával kapcsolatos, büntetőeljárások során felmerülő összeütközések megelőzéséről és rendezéséről szóló Kerethatározata¹⁰ előírja, hogy e kerethatározatban meghatározott intézkedéseknek az olyan helyzetek megelőzésére kell irányulniuk, amikor ugyanazon személlyel szemben ugyanazon cselekmények miatt különböző tagállamokban vannak folyamatban párhuzamosan büntetőeljárások, ami végül azoknak az eljárásoknak két vagy több tagállamban történő jogerős lezárásához vezethet. Ezért meg kell akadályozni az 1985. június 14-i Schengeni Megállapodás végrehajtásáról szóló egyezmény¹¹ 54. cikkében meghatározott és az Európai Közösségek Bírósága által értelmezett *ne bis in idem elve* megsértését. Az ellen a személy ellen, akinek a cselekményét a Szerződő Felek egyikében jogerősen elbírálták, ugyanazon cselekmény alapján nem lehet egy másik Szerződő Fél területén büntetőeljárást indítani, amennyiben elítélés esetén a büntetést már végrehajtották, végrehajtása folyamatban van, vagy az ítélet meghozatalának helye szerinti Szerződő Fél jogszabályainak értelmében azt többé nem lehet végrehajtani. Tehát a *ne bis in idem elve* a kétszeres értékelés és kétszeres eljárás alá vonás tilalmát rögzíti. A kétszeres eljárás és értékelés tilalma kiterjed az Európai Unió jogi

⁸ Eube. törvény 48. §. (3) bekezdés c, pontjának helyes értelmezése alapján.

⁹ 8002/2008.IRM Tájékoztató 23-24. pont.

¹⁰ Megjelent az Európai Unió Hivatalos Lapjának 2009. december 15-i, L 328. számában, 42.; hatályos 2009. december 15-től.

¹¹ HL L 239., 2000.9.22. 19.

aktusa vagy nemzetközi szerződés alapján jogerősen elítelt vagy akár felmentett személyekre függetlenül attól, hogy Magyarországon vagy más államban hozták meg az ítéletet. A *ne bis idem* elve beemelésre került az Alaptörvénybe, melynek XXVIII. cikk (6) bekezdése kimondja, hogy a jogorvoslat törvényben meghatározott rendkívüli esetei kivételével senki nem vonható büntetőeljárás alá, és nem ítéltető el olyan bűncselekményért, amely miatt Magyarországon vagy – nemzetközi szerződés, illetve az Európai Unió jogi aktusa által meghatározott körben – más államban törvénynek megfelelően már jogerősen felmentették vagy elítélték.

Ezen elv szerint tehát, ha egy tagállam illetékes hatósága ésszerű okok alapján feltételezi, hogy ugyanazon személlyel szemben ugyanazon cselekmények miatt párhuzamosan folyik büntetőeljárás egy másik tagállamban, amely azoknak az eljárásoknak két vagy több tagállamban történő jogerős lezárásához vezethet, fel kell vennie a kapcsolatot a másik tagállam illetékes hatóságával. Felmerülhet akként, hogy maga a terhelt szolgált adatokat a másik tagállamban folyó büntetőeljárásról, származhat másik tagállam illetékes hatóságától származó, kölcsönös jogsegély kérelem párhuzamos büntetőeljárások esetleges fennállásának lehetőségére utalás alapján, vagy ha rendőri hatóság erre vonatkozóan tájékoztatást ad. A kerethatározat legfőbb célja éppen a szükségtelen és esetlegesen a *ne bis in idem* elv megsértését eredményező párhuzamos büntetőeljárások megelőzése, alkalmazása azonban nem vezethet a joghatóság gyakorlásával kapcsolatos összeütközéshez ott, ahol az egyébként nem következne be.

A fenti kerethatározat vizsgálata során azonnal felmerül a kérdés, amennyiben a vádirat azt tartalmazza, a magyar hatóság előtti büntetőügy terheltje más tagállam területén, kényszerintézkedés hatálya alatt áll, az ügyésznek, illetve a bíróságnak e körben milyen tartalmú megkereséseket kell kiadnia és milyen okiratokat kell beszereznie annak érdekében, hogy a másik államban párhuzamosan folyó büntetőeljárás tárgyát képező és a saját büntetőeljárásának vádirati tényállását képező cselekményeket összehasonlíthassa. Álláspontom szerint a távollétes eljárás semmilyen garanciát nem jelent arra, hogy a fenti kerethatározat által megfogalmazott *ne bis idem* elve ne sérüljön.

A következő e témában figyelmet érdemlő kerethatározat a Tanács 2009. február 26-i 2009/299/IB számú, a 2002/584/IB, a 2005/214/IB, a 2006/783/IB, a 2008/909/IB és a 2008/947/IB kerethatározat módosításáról, a személyek eljárási jogainak megerősítése, valamint a kölcsönös elismerés elvének az érintett személy megjelenése nélkül lefolytatott eljárásokat követően hozott határozatokra való alkalmazásának előmozdítása tekintetében.¹²

A fenti kerethatározatok is egyértelműen azt célozzák, hogy a vádlott jogosult eldönteni, lemond-e a tárgyaláson történő részvétel jogáról. Határozott álláspontom az, hogy amennyiben a vádlott külföldön, bármilyen okból fogvatartásban van, a bíróságnak a tárgyalási forma eldöntése előtt be kell szereznie a másik tagállam hatóságának megkeresése útján a fogvatartásra vonatkozó adatokat, annak lehetséges tartamára vonatkozó nyilatkozatot, valamint a párhuzamosan folyó büntetőeljárásban releváns adatokat, így az eljárás szakaszától függően a feljelentést, a vádiratot esetlegesen az elsőfokú határozatot. Különösen fontos lehet ez abban az esetben, ha a vádlottal szemben meghozott ügydöntő határozat jogerőre emelkedett, vagy esetleges fellebbezés folytán a másodfokú elbírálása rövidesen megtörténik. Ilyen esetben ugyanis a másik tagállamban folyó büntetőeljárás jogerős befejezését követően a végrehajtás átadása várható, így a vádlott – amennyiben az eljárás a vége felé köze-

¹² Megjelent az Európai Unió Hivatalos Lapjának 2009. március 27-i, L 81. számában. 24.

ledik – már a hazai büntetés-végrehajtási intézetben tölti büntetését, így a büntetés-végrehajtás útján történő idézésének nincs akadálya. Amennyiben azonban a vádlottal szemben a másik tagállamban folyó büntetőeljárás befejezésének időpontja még nem látható előre, célszerű a bíróság rendelkezésére álló és a jogsegélyegyezményekben foglalt intézkedések és megkeresések útján biztosítani a vádlott tárgyalási jelenlétét.

Abban az esetben tehát, amikor a terhelt végrehajtás céljából történő átadása a másik tagállamban folyó eljárás miatt még nem lehetséges, a büntetőeljárás egyszerűsítése kapcsán az eljárási törvény a Be. 279. § (3)¹³ bekezdése alkalmazásával – a vádlott jogainak saját akaratából történő jogszerű korlátozásával egy másik típusú távollétes eljárás lehetőségét teremti meg. Ezen jogszabályhely kimondja, hogy a vádlottat az idézéssel egyidejűleg a bíróság tájékoztathatja arról, hogy a tárgyalás a távollétében megtartható, és vele szemben az eljárás befejezhető, ha előzetesen bejelenti, hogy a tárgyaláson nem kíván részt venni. (4)¹⁴ Ha a bíróság felhívása alapján a vádlott előzetesen bejelenti, hogy a tárgyaláson nem kíván részt venni, és nincs védője, a bíróság a részére védőt rendel ki, és a védőt a kitűzött határnapra idézi. A Kúria Bfv. III. 1.602/2014. számú határozatában rámutat arra, hogy a vádlott részéről annak az egyébként megengedett bejelentése, miszerint a tárgyaláson nem kíván részt venni, kizárólag a megkezdett tárgyalás esetén vonja maga után azt a következményt, hogy az elnapolt tárgyalás(ok)ra újlag megidézni nem szükséges, és az a részvétele nélkül is szabályszerűen megtartható.

Véleményem szerint a bíróság a vádlottat olyan esetben tájékoztatja a távollétes tárgyalás lehetőségéről, ha úgy látja, a tárgyaláson történő részvétele valamely körülmény – például beismerő vallomása, vagy az ügy egyszerű ténybeli és jogi megítélése – miatt nem szükséges. Megjegyzendő, hogy ezen tájékoztatást a törvény szintén csak lehetőségként szabályozza, az eljáró bíróság döntéseként meghagyva, milyen esetekben látja ezt célszerűnek. Nyilvánvaló, hogy egy bűnösséget tagadó, esetleg több vádlottas, bonyolultabb bizonyítást igénylő büntetőügyben ezen eljárás szintén nem felel meg a tisztességes eljárás követelményének. A tanulmány alapját képező büntetőügyben a bíróság úgy foglalt tehát állást, hogy a távollétes eljárás szabályait nem alkalmazza. A bűnösséget mindvégig tagadó terhelnél szükséges a beszerzett bizonyítékok, különösen a titkos információgyűjtés keretében beszerzett híváslisták tárgyaláson történő elé tárása, és az erre vonatkozó nyilatkozatai, észrevételei beszerzése a megalapozott tényállás megállapítása érdekében, mely csak a személyes jelenlétével volt biztosítható.

A bíróság rendelkezésére álló és a vádlott jelenlétét biztosító további rendelkezések vizsgálata

Az Európai Unió tagállamaival folytatott bűnügyi együttműködésről szóló 2012. évi CLXXX. törvény¹⁵ 29. §-a értelmében a tagállami igazságügyi hatóság kérelemre hozzájárulhat a terhelt ideiglenes átadásához, melyet megállapodásban rögzít. Eszerint tehát a keresett személyt a tagállami igazságügyi hatóság ideiglenesen átadhatja, azonban csak a magyar igazságügyi hatóság és a tagállami igazságügyi hatóság írásban kötött közös megállapodásában meghatározott feltételek (pl. fogvatartása biztosítása, a keresett személy visszaszállításának időpontja stb.) alapján.

¹³ Megállapította: 2010. évi CLXXXIII. törvény 148. § (1) bek. Hatályos: 2011. III. 1-től. Ld. 2010. évi CLXXXIII. törvény 179. §.

¹⁴ Megállapította: 2011. évi CL. törvény 61. §. Hatályos: 2012. I. 1-től.

¹⁵ Kihirdetve: 2012. XI. 30.

Európai Unió tagállamai közötti kölcsönös bűnügyi jogsegélyről 2000. május 29-én kelt egyezmény és az egyezmény 2001. október 16-án kelt kiegészítő jegyzőkönyve kihirdetéséről szóló 2005. évi CXVI. törvényben¹⁶ a 10. cikkben rögzíti a videokonferencia útján történő kihallgatás szabályait. Az egyezmény elsősorban valamely tagállam területén tartózkodó személy tanúként vagy szakértőként történő kihallgatásáról rendelkezik, azonban a vádlott kihallgatására is alkalmazható. Szigorú feltétele azonban az, hogy a vádlott az ilyen formán megtartott tárgyaláshoz hozzájáruljon. A hivatkozott ügyben ez adott volt, azonban álláspontom szerint, amennyiben ehhez a vádlott nem járul hozzá, úgy a korábbi gondolatmenetből levezethetően a távollétében történő eljárás ilyen esetben alappal már nem kifogásolható, így ezen eljárási formának ekkor már helye van.

Utalok a már hivatkozott Tanács 2009. február 26-i 2009/299/IB számú kerethatározatára,¹⁷ mely kimondja, hogy valamely határozat elismerése és végrehajtása, amelyet olyan tárgyalást követően hoztak, amelyen az érintett személy nem volt személyesen jelen, nem tagadható meg, amennyiben a kitűzött tárgyalás az érintett személy előtt ismert, és őt a tárgyalás során olyan jogi képviselő védte, akit ő erre meghatalmazott, biztosítva azt, hogy gyakorlati és tényleges jogi segítségnyújtásról van szó. Ezzel kapcsolatban nincs jelentősége annak, hogy a jogi képviselőt az érintett személy választotta, hatalmazta meg és fizette, vagy pedig az állam rendelte ki és fizette, feltéve, hogy az érintett személy kifejezetten úgy határozott, hogy a tárgyaláson történő személyes megjelenés helyett jogi képviselővel képviselteti magát. A jogi képviselő kijelölése és a kapcsolódó kérdések a nemzeti jog hatálya alá tartoznak. Itt kell figyelembe venni az érintett személyek jelen esetben fellebbezéshez való jogát, valamint azt is, hogy a büntetőeljárás szabályai szerint a vádlott részére indokolt ítéletet kell kézbesíteni. Ugyanígy kell eljárni a korábban felhívott Be. 279. § (3) bekezdésben foglalt vádlott által kérelmezett távolmaradás esetén is.

A videokonferencia útján történő kihallgatás lefolytatására irányuló megkeresésnek tartalmaznia kell azt az okot is, amely miatt nem célszerű a vádlott megjelenése, valamint az igazságügyi hatóság megnevezését és a kihallgatást vagy meghallgatást végző személyek nevét. A megkeresett tagállam igazságügyi hatósága egy képviselőjének jelen kell lennie a kihallgatás során, azonban e körben csak a terhelt személyazonosságának megállapításáért felel. Érdemben tehát a kihallgatás, valamint a tárgyalások természetesen a megkereső állam belső joga szerint folynak. A videokapcsolat létesítésének költségeit, a videokapcsolatnak a megkeresett tagállamban történő fenntartásának költségeit, valamint a tolmácsok díjazásának költségeit a megkereső tagállam megtéríti a megkeresett tagállamnak, kivéve, ha a megkeresett tagállam ezek egészének vagy egy részének a megtérítéséről lemond. Ilyen esetben a videokonferencia alkalmazására és a videokonferencia lefolytatásának módjára vonatkozó határozatot az érintett tagállamok közötti megállapodás függvényében, a nemzeti jogukban és a vonatkozó nemzetközi jogi okmányokban, többek között az 1950. évi, az Emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló európai egyezményben előírt rendelkezéseknek megfelelően kell meghozni.

A jogintézmény belső, hazai jogi tartalmát a Be. 244/A. §-a¹⁸ tölti ki, mely a tárgyalás zártcélú távközlő hálózat útján¹⁹ történő megtartásáról rendelkezik. Ennek iránya a jogsegélyegyezmény által meghatározott céloktól eltérő, elsősorban tanúvédelem szempontjából

¹⁶ Kihirdetve: 2005. X. 28.

¹⁷ Bevezető rendelkezések (10)-(11) bek.

¹⁸ Beiktatta: 2002. évi I. törvény 146. §. Hatályos: 2003. VII. 1-től.

¹⁹ Beiktatta: 2002. évi I. törvény 146. §. Hatályos: 2003. VII. 1-től.

határozható meg, azonban a két intézmény egységes abban, hogy a tárgyalás helyszíne és a kihallgatott személy tartózkodási helye között az összeköttetés közvetlenségét a mozgóképet és a hangot egyidejűleg továbbító készülék biztosítja. A zártcélú távközlő hálózat útján történő kihallgatást a tanács elnöke indokolt végzéssel rendeli el, mely ellen fellebbezéssel élni nem lehet, az az ügydöntő határozatban sérelmezhető. A hatályos büntetőeljárás törvény szerint e végzést legalább öt nappal a tárgyalás határnapja előtt közölni kell az ügyészszel, a vádlottal, a védővel, és ha a kihallgatandó személy fogva van, a fogva tartást végrehajtó intézettel.

A zárt célú távközlő hálózat fogalmi meghatározását az 1/2006. számú OIT szabályzat²⁰ adja meg, a 2. § 1. pontja. Ennek értelmében a zárt célú távközlő hálózat olyan, a bírósági tárgyalóteremben lévő kép- és hangfelvevő, valamint a továbbító mobil alrendszerrel összekötött rendszer, amely vezérlőrendszere révén alkalmas a különböző tárgyalási helyszínek közötti távmeghallgatás lebonyolítására, kép- és hangfelvétel készítésére, digitális rögzítésére, továbbítására és elsősorban a bíróságokon elhelyezett back-office alrendszer segítségével a naplózást és a hozzáférhetetlenséget biztosító tárolására. Az Országos Bírósági Hivatal tulajdonában lévő rendszerek használata esetén a tanács elnöke dönt a zártcélú távközlő hálózat alkalmazásáról, úgy a szolgálati út betartásával jelzi az igényt az OIT Hivatalánál, amely tájékoztatja az igény teljesíthetőségéről és a várható költségekről. Ezt követően a bíróságnak nyilatkoznia kell, hogy a közölt feltételek mellett fenntartja-e a kérelmét, és csak ezt követően születhet végleges bírói döntés az alkalmazásról.

22/2003. (VI. 25.) IM rendelet²¹ a tárgyalás zártcélú távközlő hálózat útján történő megtartásáról a kihallgatást elrendelő vagy a közvetítéshez szükséges eszközökkel és berendezésekkel rendelkező bíróság, illetőleg a tanú vagy a terhelt fogva tartását végrehajtó szerv külön helyiséget biztosít a zártcélú távközlő hálózat útján történő kihallgatáshoz.

A zártcélú távközlő hálózat útján történő kihallgatás olyan költség- és időkímélő megoldás, amely – a tárgyalási garanciák megtartása mellett megfelel a tisztességes eljárás valamennyi követelményének. E tárgyban Szabó Krisztián a két jogintézmény összehasonlítása kapcsán tanulmányában rámutat arra, hogy az intézmény alkalmazása sem a szóbeliség, sem a közvetlenség elvét nem sérti, tekintve, hogy a tárgyalás és a kihallgatás helyszíne között egyidejű kép- és hangkapcsolat van.²² Kifejti, hogy a Be. zártláncú távközlő hálózat útján történő kihallgatásra vonatkozó rendelkezései funkciójukban a Jogsegélyegyezményben szabályozott video- és telefonkonferenciás meghallgatásnak felelnek meg. A Be. 244/A. § (1) bekezdésével összevetve pedig megállapítja, hogy a Jogsegélyegyezmény nem tartalmaz taxatív felsorolást arra nézve, hogy mely esetekben alkalmazható annak 10. cikkelye, addig a Be. kivételt nem engedő módon felsorolja azokat az eseteket, amikor a tanács elnöke elrendelheti a zártcélú hálózaton történő meghallgatást. Ezen jogsegélyegyezmény vonatkozásában történő értelmezésével magam is egyet értek, és azzal is, hogy a két jogforrás lehetséges alkalmazás esetei alapjaiban megegyeznek.

---

²⁰ Hatályos 2006. január 15-től.

²¹ Hatályos 2003. július 1-től.

²² SZABÓ Krisztián: *A tanú zártcélú távközlő hálózat útján történő kihallgatása, mint a tanúvédelem külön nem nevesített eszköze*, Debreceni Jogi Műhely. http://www.debrecenijogimuhely.hu/archivum/4_2009/a_tanu_zartcelu_tavkozlo_halozat_utjan_torteno_kihallgatasa_mint_a_tanuvedelem_kulon_nem_nevesített_eszkoze/ (2017. 03. 20.)

Összegzés

A jogsegélyegyezmény keretében, az osztrák tagállammal kötött megállapodás kapcsán videokonferencia útján megtartott tárgyalás az azóta már jogerősen lezárult büntetőügyben álláspontom szerint mind az időszereűség, mind a közvetlenség elvének, ezen túlmenően a tisztességes eljárás követelményeinek is megfelelt. A külföldön, fogvatartásban lévő vádlott a tárgyalásokon tehát a kamera és a kivetítő segítségével „jelen volt”, valamennyi büntetőeljárásban megengedett jogát gyakorolhatta. Az ilyen típusú eljárásokban elsődlegesen a terhelt személyes jelenlétét kell biztosítani, melytől csak akkor lehet eltekinteni, ha ezen jogáról akár kifejezett nyilatkozatával, akár mulasztása révén lemond. Ezen gondolatébresztőnek szánt tanulmány kapcsán azt igyekeztem bemutatni, hogy az eljáró bíróságoknak a hazai és nemzetközi jogi szabályozás és az alapjogok figyelembe vételével a tárgyalás formájának megválasztása révén az eljárási kérdésekben is alapos felkészülés és az ügy egyedi sajátosságainak vizsgálata után kell döntéseket hoznia.

DÓRA KARDOS

Ensuring the Principle of Timeliness and Straightforwardness in Parallel Procedures the Principle of Timeliness and Straightforwardness in Parallel Procedures and Immediacy in Parallel Procedures

(Summary)

The present study aims to review the ensuring of the principle of immediacy and timeliness in the Member States of the European Union. According to the legal security, within a reasonable period of time, it is very important if the simultaneously criminal proceedings finish cost effectively. In addition, the study shows the possible solution to reduce the workload of the judiciary, such as the simplification of criminal proceedings.